

# „JÓ VOLNA MÁR A CÍMBEN EGY VÁROS”

(feltérképezés)

(„LEGYEN LÁTSZAT...”)



Látszatra semmitmondó séta volt. Ugyan-így nem lehet megismételni. Nem lehet túljutni az utcasarkon. Soha. Napok óta nem hagyott nyugton valami. Szürke, februári nap. Tél. Olyan, amire nincs szükségünk. Csúcsforgalom, sötétedés előtt. Siettem. Szerettem volna megnézni valamit. Utánajárni. A végére jutni. (Lehetetlen.) A Mányoki úton mentem, az Orlay utcáig, Budapesten, a XI. kerületben.

A Bé Bé úton (a Bartók Béla utat becézem és rövidítem így) jöttem visszafelé, hogy megnézzem a 15/B-t. A földszinten (és az alagsorban?) egy kis nyomda van, itt csináltattuk a lányomnak (szül.: 1981) a névjegykártyákat, hogy osztogathassa egy távoli országban, Japánban. Bekukucskáltam az ablakon. Nem láttam semmit. Próbáltam eligazodni az A, B, C és D kapubejárat között. Fölsétáltam a D-hez. Valaki mosta a kocsiját az udvaron. Magasföldszint vagy félemelet? Nem tudtam kívülről megállapítani, hány emeletes a ház. Benéztem a B kapun. Zárt lépcsőház, kaputelefon. Lift. Egy felirat: autóság. Elolvastam néhány lakó nevét a táblán. Nincs név mindegyiken. A házat nemrég tatarozták. 1915-ben Kosztolányiék is itt laktak. Melyikben? Ottlik Géza hároméves volt. Szemben? Az A-ban? Az ötödiken? Kijöttél a lakásodból, hogy megnézd. *Nem levegőzöl.* Próbálsz eligazodni az A, B, C és D között. *Fehér papíron fekete betűk* között. Naponta erre jársz 1981 júniusa óta. Gyalog vagy villamossal vagy autóval. Mindennap elhaladsz a ház előtt, ahol gyerekkorában Ottlik Géza lakott: (rég) Fehérvári út 15/B. Kevésnek bizonyul az eltelt 12 év. Szeretnéd jól megismerni az utcát, a házat, ahol élt. Mit kell tenned? Hány évig kellene még élned, hogy alaposan megismerd? Azt már tudod, hogy itt közlekedik a 18-as, 19-es, 47-es és a 49-es villamos. *Egyszeregy. Tudsz már ragozni.*

A télikabátod külső jobb zsebét sem ismered még elég jól, hiába süllyeszted bele télről télre a kezéd. Foszlík a belés, ujjaidal vizsgálgatod séta közben. A zsebedben van még egy kisebb zseb – gyufazseb? –, ide is be-betéved az ujjad. Körültapogatód, évről évre.

Szabó Lőrinc *Kalibán* -ja az antikvárium kirakatában. Három kapuja van az iskolának. Sündörögsz a 15/B körül. Kabát és Kalibán.

(„...ÉS VALÓSÁG!”)

Járókelő vagy a városban. Egyszerű, épeszű járókelő, akit nem lehet becsapni. *Szemtanú és műsorfelügyelő.* A másodközlésekre ügyelsz. Nem engeded műsorra tűzni őket. Semmit sem találsz ki, az *érzéseid írmoka* vagy. Fűzeted állandóan nyitva az asztalon, készenlétben. Szereted, ha nyitva van. Mint ahogy nem szereted a bezárt üzletet, lehúzott rólót, lakatot, rácsot. Nem szeretted gyerekkorodban a trafikot, ha zárva volt, nem szeretted a sötét üzlethelyiséget. A városban legyen mindig minden nyitva! Mint az ég.

(„NAGYVÁROSI KELLÉKEK”)

*Sajtakereskedés, bőröndösbolt, patikakirakat.* Hideg van. *Bu(n)dát* hordok még. Havazik, szítál, fúj a szél. Most szembe kapom. Nem nézek föl. Kalapom a szemembe húzom. Egyre erősebben esik. Vág. Erős szálak. Beállok egy kapualjba. Később használom fel a havazást. Elteszem. Megörzöm. Szerdánként bridzspartik voltak a 15/B-ben: II. emelet 19. Szerdánként találkoztunk az Astoriában, éveken át. Szerdánként írtam egy-egy bekezdést Csobánkán, a teraszon. Szerda: Mittwoch. Csütörtökönként pedig vacsorát kap Ottlik Nemes Nagy Ágnestől.

„Még nem ismerjük azt, akiről már mindent tudunk.” Mit kell tenni?

Aktatáska a kezében, az *alagútmál.* Várta, hogy zöldre váltson a lámpa, átmehessen a kereszteződésen. Átmeneti kabátban volt: *őszi* kabátban. *Babistalan* és *Juhásztalan* idő. Mintha nem tudná eldönteni, hogy átmenjen-e az úttesten. Tétovázik. Vár. Lelépjen? Nincs lámpa? Nem működik? Milyen sebességgel jön az autó? Honnan nézem a jelenetet? *Tisztes* távolságból. Honnan tudom mindezt? Láttam? Jobb kezében a táska. *Jó civil dolog.* Hazafelé tart...

(„A RÉSZLETEK MEGNYUGTATÓK”)

Kosztolányi belát az ebédlőbe: ablaka tárva-nyitva. *Halkan ég a villanya. Pohárszék. A márványlapon (darab) sajt és (fölötte) sajttharang. Ingaóra (sétálója sárgaréz-ből). Egy szőnyeg, egy kilincs. Kikönyököl a párkányra.*

*Küszöb és villamosmegálló. A ködből, a harmadik vagy negyedik emeletről egy rőzsaszín lámpa (lángol). „Nincs egyebem, csak a postaláda.” Nincs egyebed? És az illúziók? Az én illúziótlan látásmódom? A másvilágba írok át! Zöld lámpa ég szemben. Egy kisgyerek arcomba bámul: mit nézek oda? A néni leteszi a kötést. Kávét darálnak, felállnak, zöld árnyak.*

(„A Szent Imre Kollégium bérházában, a Fehérvári út 15-ben... ugyanott, ahol az *Élet* szerkesztősége is van, kap olcsó, négyszobás, gőzfűtéses lakást az ötödik emeleten. Két szobát berendezünk, kettő üresen marad, egészen üresen. Konyhabútora sincs. Takarítónőt fogad.”)

( )

Illúzió „ifjú szívekben élni”? *Öregségben nincs egyebed. Fontos. Fontos? „Az illúziók arra valók, hogy elhigye őket az ember.” („Talán én is elhiszem majd, ha magam is idős ember leszek egyszer neadjisten!”)*

(„MINTHA JÖNNE VELÜNK EGY HALOTT IS”)

*B. B. B. vagy a boldog-boldogtalan Bródy Sándor a búskomoly Rudas-fürdő barátcellához hasonlatos szobácskájában: bolthajtásos, nehézálmú szobában, ahol gyakran ébredt föl sírva megnyugvást nem hozó álmaiból. Az ágyban szivarozott, a körméig szívta a szívart, hogy majdnem felgyújtotta az ágyat. Koporsóját fiai vitték a vállukon a temetőben. Kúszónövényekkel van átszőve a lélek is, nemcsak a zsidó temető. A körmök tovább nőnek a koporsóban is.*

(KRÚDY)

„Ám a halottak sem látszottak örökre elmenni. Csak egy kicsit félreálltak, megengedték, hogy örököljenek utánuk, osztozkodjanak maradékaik, s életük történetét apróra megbeszélhessék az élők. Elmentek, lepiheni egy kissé. Bizonyos, hogy húsz-harminc esztendő múlva visszatérnek, miután jól kinyugodták magukat. S előlről kezdik az egész életet.”

(„OTT VOLT MÁR AZ Ő TÁVOLLÉTE”)

A 18-as villamos elhalad az ablakunk előtt, meg az ő ablaka előtt is. Mikor fogom (teljesen) ismerni? Mikor mondhatom (nyugodtan), hogy ismerem?

(FAZEKAS MIHÁLY)

„Még pedig ebbenn a’ látásbeli megesmerésben az a’ különös; hogy a’ megesmertető jegyek titkosonn nyomják be magokat emlékezetünkbe, úgy hogy azokat szóval elő nem beszélhetjük; tudunk rólok valamit a’ naggyából szölni; de miképpenn veszen a’ lélek egygyüvé minden jegyeket, ki nem mondhatjuk.”

(NEMES NAGY ÁGNES)

„Gyöngyi meghalt. Az lehetetlen... Alapvető életdarabunk volt, akárhogy is. Szerencsétlen Cipi. Gödöllő. A Roham utca, Budapest ostroma. A sült kacsák, a Pasarét, a Krisztinaváros. Az a rémes lakás a Kazinczy utcában. Bunda, strandruha. Azok a televíziózások, Magdival az utóbbi időben. Az már nehéz volt... Beúszik az egész egzisztenciám. Amit el akarok felejteni. Gyöngyi, Cipi. Zöldfában kéziratok. Rónay-asztal...”

(„ESZKÖZTELEN MEGÉRTÉS”)

Nem értelmezem Ottlikot (vagy a műveit – ahogy tesszük). Megpróbálom beleilleszteni a világba, a *magam látványába* (a világról).

(„A BÁJ EGY NEME”)

Meglestem őt egy ház udvaráról a Váralja utcában (az Attila úttal párhuzamos utca), sok-sok évvel ezelőtt. Megkerestem azt a házat, amelyikről úgy gondoltam, egy vonalban van az Attila út 45-ös számú házával. Bementem a lépcsőházba. Kémleltem. Szerencsém volt. Az udvaron át beláttam Ottlik konyhájába. Kémkedtem. Az asztalnál ült és evett. Köntösben. Szalonnázott? Juhtúrót evett? Nyár volt. Délután. Félttem, hogy észrevesz, meglát. Nem nézett ki az ablakon, egyszer sem. Jó étvággal evett, azt hiszem. Egyedül volt. Félttem, hogy valaki megkérdezi, kit keresek vagy mit csinálok a lépcsőházban. Lefényképezhettem volna, hogyan eszeget. Meglestem. Most vallom be. Kémkedtem utána az *emberi világban*. Ki bízott meg vele?

(„HETENTEI ÍRÓI ÖNARCKÉP”)

(Ottlik az urológián 1983-ban, majd hat évvel később, 1989-ben. A kórházi éjszakák elviselhetetlen szomorúsága. *Elzáródik* vagy *kicsorog*.)

1992 nyarán a sebészetem... Hogyan bírtam ki azt a 3 napot ébren? Éjjel-nappal fent voltam. Miért nem eszem össze? Semmi sem létezett. A lányom énekhangja sem. Mégis volt világ. Világ volt ez is. Nem állt az élet oldalán semmi. Minden elbillent. A halál oldalára? Halálnak sem nevezhető. A halál méltóságos, komoly. Meg kell hajolni előtte. A kórházi éjszakában nem volt ki (vagy mi) előtt meghajolni. Nem lehetett semmit sem csinálni. Még várakozni sem. Ültél az ágy szélén, lógatod a lábad. Műtőságy volt, magas. Nyávogtak a macskák a kórház kertjében meg a kerten túl, a városban. Nem érzékelted a várost, nem tudtad, mi történik a házakban, lakásokban. Tele volt vizelettel a húgyhólyagod, nem tudott kiürülni, hiába pisiltél. Azonnal megtelt. Rögtön. Egyetlen század- vagy ezredmásodperc alatt. A *semmi* volt veled? Csak a *semmi*? Hogyan fogsz ebből kikászálódni? Hogyan fog ez véget érni? Hogyan fogsz kimászni ebből? Mászni fogsz előbb-utóbb? Hogyan fogsz hazajutni? Mikor tud kiürülni a hólyagod?

Mikor múlik el a nyomás? a feszítő érzés? Mikor pihenhetsz legalább öt percet? Vagy hármat. Aludni? Otthon? Saját ágyadban? Forróság van. *Betegség van.* (Semmi sem valóságosabb ennél!) Szeretnéd tudni, mi történik veled. Mi lesz? Nincs holnap. Éjszaka van, csoszogás. Zárva a műtő. Meztelenség, férfiak és nők nélkül. Nincsenek nemek. Itt nincs nemiség. Miféle lények vagyunk? Élőlények? Élünk? Hol?

### („HA MAGUNKKAL VIHETÜNK MAJD VALAMIT INNEN”)

„*Megcsókolta álmában.*” Megtörtént. Ez a mondat biztosan van. Mégsem megy vele semmire. Megölelte és megcsókolta. Váratlanul. Nem számított rá. Mégis számított rá. A főútvonalon lévő lakásban. Lehúzott redőny mögött. Nyári hűvösségben. Megmondja neki? Szóljon? Az álomban tudja, réges-rég. Legalább hat éve. Többször megtörtént, hogy álmában találkozott a lánnyal, együtt voltak, ketten. Néha megcsókolta vagy csak megsimogatta. Ezzel nem lehet kezdeni semmit. Hogyan váltsa át az álmat valóságra? Meg sem lehet próbálni? Ismét arról van szó: hogyan alkalmazzuk az érzést? hogyan tegyük használhatóvá az élet számára? *Hangosan érezni? Lehet ezt? Hogyan használjuk az álmat a valóságban? Az álomban tudták, hogy tiltott dolgot tesznek, mégis vállalták. Akarták. Tudták, ebből nem lesz boldogság, öröm, de még jóérzés sem.*

Visszahozni az érzést! Átmenteni az álomból a valóságba. Nem, nem kell átmenteni: *átjön* magától. De nemcsak az érzés, ő is kellene, a valóságban is, csatagolni, utcákon, fák alatt, felnézni házakra, tetőkre és az égre. Együtt. Nincsenek eszközök, jelek. Álom van. *Megértés a megértés előtt?* Ez a mondat biztos. Jóság? *Lásd, ez az érzet:* egy mondat. Egyetlenegy biztos mondat: „*Megcsókolta álmában.*” A lány? Nem szólt, nem mondott semmit. Nem biztatta. Ennyire jó (melengető) érzések nincsenek a valóságban. Nincsenek? Nem léteznek. Az álomban időről időre megisméltődnek. Szeretni? Majd. (Szereti odabiggyeszteni a *majdokat.*)

### („RÖVIDEN ÉLNI”)

Kaptam egy kis haladékot. Betegség nélkül, egészségesen élhetek. A kórházban leckét kaptam valamiből, valami újból, másból, ami eddig nem volt, nem létezett (a számomra). Érzí (és tudja?) az ember, mi következik. Mi jöhet? Kiegyezem a haladékkal.

### (OTTLIK)

„Milyen festékekkel fesse az, hogy megszűntek a színek? Elmondhatatlanul hosszú idő telt el addig is, amíg a fehér szín visszatért egy reggel, amikor váratlanul és csodálatosan megindult a havazás. Pedig ezt még mindig nem lehet megfesteni, a fehérséget, fehérre. Tudom, mert megpróbáltam. Többször is.”

### („EMLÉKBESZÉD”)

Jókai születésnapja van. Nincs képzelet. Felépíteni: ebédmelegítésből, fogmosásból, megfázásból. Takard be! Kívánj jó éjszakát! Új tavasz van. Szálakat szed ki a toll hegye a papírból. *Famentes* lap? *Famentesen* nem tudsz fogalmazni. Krúdy-jegenye, Arany-tölgy, Bródypatán. Márai? Gesztenye? És Szép Ernő?

### („HALOTTI CSEND”)

Osvát Ernő temetése 1929. október 31-én, délután 4 órakor volt a Rákoskeresztúri (új) zsidó temetőben. Esett az eső. A koporsóban egy kis csomagot tettek a fejére alá. Kérte, hogy az általa összeállított kis csomaggal együtt temessék el. Mi volt benne? Fényképek, levelek, kéziratok? „Csend legyen!” – írta búcsúlevelében. Csend legyen a temetésén. Ne mondjanak búcsúbeszédet. Úgy rendelkezett, hogy se a temetésén, se a *Nyugat*-ban ne emlékezzenek meg róla. Nem engedte, hogy megjelöljék a sírhelyét. „*Nem mondtam semmit.*” Halála után a *Nyugat* következő száma nem jelent meg. Így búcsúzott a folyóirat szerkesztőjétől.

### (FOLYTATJUK\*)

Két ruhája van: egy jobb s egy rosszabb. *S már a jobb sem jó.* „Ó, Fofin!” Törött lábú karosszéke a sarokban. *Orosz Ivánt nem hívták Orosz Ivánnak. A gyászrovatot vezette. Havonta 3 cikk. 3 × 30 óra.*

\* Több folytatás nem jelent meg.

### (KRÚDY)

„Budapest kisasszonyt, akinek bakfisálmait és lyukas cipőcskéit a regényíró kezdettől figyelte, mert itt született a városban, láthatta eleget boldogult és megrendítő napokon; gardedamja volt a szédítő bókolasokban. Amikor divat volt rajongani Budapestért, ahogyan a régi gavallérok, Podmaniczky Frigyes és a walesi herceg örökbe hagyták utódaiknak; násznagykodott, amikor Budapest menyasszonyt megeskette az igazi liberalizmussal, és Bárczy volt az anyakönyvvezető; barátja, tanácsadója, krónikása, udvarlója és apósa volt ennek a városnak, amíg kitűzőgették az élni vágyó Pesten a háború gyászfekete lobogóját.”

### („MEGSEMMISÜL AZ IDŐ MELLÉKGONDOLATA”)

*Mi volt a legjobb? Mi ért a legjobbat?* Felébredni hajnalban, fél négy tájban, május közepén, Szigligeten, a 4-es szobában. A park tele van madárral. Hangjuk megnyugtató. Olyasmit mondanak (ebben megegyeznek Krúdyval), hogy az *élet körülbelül örökké tart.* Örökké hajnal van, állandóan világosodik, fekszel az ágyban, minden rendben, nem érhet baj, védelem alatt állsz. Semmi sem bánt, semmi sem zavar. Nyugodt

vagy. Most ez a legjobb dolog a világon, igen, felébredni hajnalban, fél négy tájban, csak feküdni, fönn maradni, szeretni az életet, amit tökéletesnek érzel (most). Teljes. Nincs benne ellentmondás. Elnyújtózhatsz: nyitott ablak, elhúzott függöny, fenyőfa, hegy, kis szoba, beáramló levegő. Megmarad a teljesség-érzet, a minden-nagyon-jól-van-ahogy-van érzése, csodák csodája, megmarad a felkelésnél, mosakodásnál, reggelizés közben, megmarad egész délelőtt, megvan a déli harangszóban is. Tart. Ezt az érzést kellene most nyakon csipni, megtartani és megőrizni, magammal vinni Budapestre, a főútvonalon lévő lakásba, másokhoz. Másoknak is juttatni belőle. Lehetetlen? Illúzió? *Kihez bizalmas a végtelenség? Kinek árulkodnak a tengerszemek?* Ottlik közel van. Nagyon közel. Közélről hallok a hangját. Megkockáztatom: boldogság.

(OTTLIK)

„Jó volna már a címben egy város, mert olyan regényt kellene írni, ami hasonlít a városokhoz. Lehet járkalni-mászkalni benne; utcái, terei, hidai vannak; ahol lehet ödöngeni, báméskodni; rohanni elkésve találkára; vagy elbújni benne valahol; menekülni, örülni, sírni; eltévedni emitt, hazatalálni amott. Szóval olyan regényt, amiben lakni lehet.”

(„EZT CSAK MOST KÉPZELI  
A MÚLTJÁRÓL”)

Tánclemezeket tett fel a Magyar Rádióban, szilveszterkor, egyedül. *Talpalávalót*. Az éter – a semmi? – hullámain. Lehetett volna idézni. A keserűséget, a végén, mondjuk. Vagy: úszkál a motel medencéjében. Bridzverseny van, féldió. Ráér. Nagy a hőség. Lemegy tehát a medencéhez, *fecskében*.

(„MINTHA EGY HOLT EMBER IS AZ OLVASÓI  
KÖZÉ SZÁMÍTANA, AKI UGYANCSAK  
MÁSFÉLE SZEMMEL NÉZI A VILÁGOT,  
MINT A LEGTÖBB JELENLÉVŐ”)

Amikor megszállták a németek az országot 1944-ben, Elek Artúr öngyilkos lett... Gyerekkorában csak ült az ablakfülkében, és figyelte a felhőket.

(BARTÓK)

„Igen, így egyedül igen nehéz gyakorolni.”

(„FÉLBESZAKADT.  
AHOGY MINDEN EZT TESZI”)

Induljunk el még egyszer! Mielőtt beszáradna a tinta a töltőtollban, mielőtt beesteledne. Vágjunk neki a *városi* hegyoldalnak! Fussunk neki, mint a budapesti hidak... A 4-es számú háznál lelassítottam, hogy megnézzem a sarokszobákat. Festett üvegablakok? *Bekezdésnek*

túl kevés. Harmadszorra már nem lehet hibázni. Kizárják az embert. A mondatot nem lehet megismételni. Szeretném beilleszteni a *kis* szócskát a *semmitmondó* és a *séta* szavak közé. Ez már a negyedik nekirugaszkodás – végképp megengedhetetlen, nincs mentség, kizárnak a mezőnyből. Melyik mondatot másolhatom át a következő változatba? Mikor indulhatok tovább a következő sarkokig? Nem hagy nyugton valami.

(„AZ ARÁNYOKAT MEGTARTANI”)

Leskovár Jenő 20 éves korában abbahagyta az írást. 48 éves volt, amikor újrakezdte. Ottlik küldte el a novelláit Rónay Györgynek. Most 65 éves. Mi lehet vele? És a *Ladányi Apolló*? Örökre elveszett? A szem is öregszik. Nemcsak a látás romlik; kopik a szem fénye is.

(„TÉVEDÉSEINKTŐL ELFORDULUNK”)

A lányom szétosztott néhány névjegykártyát a Föld túlsó felén 1991-ben és 92-ben. Bekukucskáltam az ablakon. Nincs név mindegyik táblán. *Fehér papíron fekete betűkből* kell megcsinálnod azt, amit szeretnél. Nehéz a feladat. Mindennap használod a havazást, akár a kávéskanalat vagy a törülközőt. *Csak akkor lehet idézni valamit, ha az már nincs?* A házban van az *Élet* szerkesztősége. Nem hoznak megnyugvást az álmok a Rudasban. *A léte. A megléte.* A 18-as villamos.

(„ELLENTÉTES NYUGTALANSÁGOK  
PILLANATNYI EGYENSÚLYA”)

A naptárát lapozgatja. Nézegeti a számokat, neveket. Előre, hátra. Hónapok nevei – Biborka, jó! –, kiadások, összegek, kivonások. Az asztal közepén. Ebédre: hal és krumpli. „Félreértettél, barátom! Nem tudom megmagyarázni. Lehetetlen.” A halál nem szakít el attól, akit szerettél; mint ahogy az élet nem (feltétlenül) köt össze azzal, akit szeretsz.

(„HA MÁR SEMMI SE VAGYOK:  
LEGALÁBB KORTÁRS VAGYOK”)

Levettem a polcra Ezra Pound verseskötetét, és kitettem az íróasztal szélére. Megnyugtatott, hogy az asztalomra került a könyv. Otthagytam. Tettem a dolgom, beengedtem a gyerekorvost, leráztam a hőmérőt, friss szörpöt készítettem... Tegnap (1993. február 16-án) kinyitottam a könyvet, és olvasni kezdtem a legelső verset (Szemplér Ferenc fordításában):

„Álltam némán, erdön fa voltam én,  
Tudtam dolgok nem sejtett titkait;”

Úristen! Ez Ottlik! Nála pontosabb:

„Némán álltam és fa voltam a fák közt,  
tudva az igazságot azelőtt nem látott dolgokról;”

Hát ez nyugtalanított már hetek óta?! Ottlik becsem-  
pészte Ezra Poundot a *Budába* – saját fordításában!

„*tuđva az igazságot azelőtt nem látott dolgokról;*”  
„*Daphnéét és a babérfágét*  
és annak az öreg emberpárét,  
akik szilfa-tölgyvé nőttek a fák közt az istenek örömére.”

(Az Apolló által üldözött Daphné babérfává változott. Az öreg emberpár, Baukisz és Philémon, akik életüket szegénységben, de szeretetben éltek le együtt, vendégül látták Zeust és Hermészt, majd jutalmul azt kérték az istenektől, hogy ne kelljen egymás sírját látniuk. Így, amikor eljött az ideje, Baukisz hársfává, Philémon pedig tölgyvé változott.)

*Fa vagyok a fák közt* – írja Pound, vagyis Ottlik. Megpróbáltam lefordítani a verset (*The Tree*; 1908 körül íródott; körülbelül akkor, amikor Veronika először érkezett meg a falujából a fővárosba): Nem ment. Beletört a bicskám. *'Twas not until the gods had been Kindly entreated, and been brought within Unto the hearth of their heart's home That they might do this wonder thing; Mégis fa vagyok a fák közt és sok új dolgot megértettem.*

#### („AZ ELHUNYTAK A HÁTSÓ AJTÓN KÖZLEKEDNEK”)

Felolvastam néhány oldalt a könyvemből. (A *91-esen...*), Szentendrén, 1989. szeptember 30-án. Az *Újhold* című folyóiratról (illetve Évkönyvről) készített műsrot a televízió. Ottlik beteg volt, nem tudott eljönni Szentendrére. Nemes Nagy Ágnes megkért, hogy olvassam fel azt a részt a könyvemből, amelyik Ottlikról szól. Felolvastam. Az adásból kihagyták. Egyszerűen kivágták.

#### („AKI HOZZÁM TARTOZOTT, MOST KEVERJEM A HAMUJÁT A MALTEROMBA?”)

Hangya fut a betűimre Szigligeten. Az álmok tudják az igazságot, akár a fák. Ezra Pound Budán. Szentháromság kápolna a Rókarántón. Kosztolányi a velencei temetőben: „...legyek a múlt folytatója...” Ottlik Gézára emlékeztek vasárnap Gödöllőn az író születésének 81. évfordulóján. (Egykori lakóházánál, a Köztársaság utcában, emléktáblát avattak.) *Medvecukrot rágcsált.* (A *medvecukrot megtalálták a bal zsebében, a jobban pedig naspolya volt, papírzacskóban.*) A 111-es különszoba. Tizennégy év *nemírás*. „Kisebbitd az arányokat!” A nyugalma (jó). „*Hogy mit látam, arról a teljes igazságot nehéz lenne leírni, szavakkal elmondani.*” Százévesek lettek az abonyi bútorok. Mikor szólíthatom meg? *Beszély* (műfaja: beszélj!). Körültapogatod a kis gyufazsebet. („*Úgy óvtam a gyufaskatulyámat, mint a szentségtartót... Pótolhatatlan kincsemet – a világ legnagyobb államából. – Szépen hazahoztam Budára.*”) Megvan a szakadás. Megszámolod az iskola kapuit: 1, 2, 3. Koszto-

lányiék 1913. május 8-án házasodtak. *Balkán Egylet?* A romtoronynál van Bors Károlyné Takács Edit író (1882–1944) eltemetve. Ki lehetett? *Ágy, ablak, szoba, anya, lakás, Terka néni, lépcsőház, utca, híd, tér, Dunapart, Buda.* „*Áll Buda még, hát hadd álljon!*” Déli harangszó, nap mint nap. *Fehér kövön.* Részletek, részletezések. *Névtelen vágyak.* Magukra hagyjuk őket. *Emberi mód szerént szölván.*

#### (BARTÓK)

„Igen, most itt vagyunk, és egymás között magyarul beszélünk.”

#### („MINDEGY, HA KÖZBEN ELTELIK AZ ÉLET”)

Már biztosítva volt a jó vasárnapod, ha kinyitottad reggel a *Magyar Nemzetet*, és találtál benne Tandoriverset. Nem minden vasárnap, de (vasárnaponként) számítani lehetett rá a hetvenes évek elején. Bedobtad az újságot a kielbootba, és vígan evezte fölfele, hogy majd Lupánál újra elolvassd, kényelmesen, hasalva, a parton. „*Immáron jobb vizek fölé evezni emel viitorlát elmém kis hajója.*”

#### („ÉRZÉKENYSÉGEK BÁBELI GRAMMATIKÁJA”)

Visszatérsz a Bé Bé útra. A főútvonalon lévő lakásba, a zöldségesbolt fölött. A szemközti pékségből áradó kenyérrillathoz. Dübörgéshez. A 18-ashoz. Emléktáblákhoz. *Szivárvány* Áruházhoz. Látszathoz és valósághoz. Visszatérsz a semmitmondó (kis) sétához. A szerdákhoz. Képzelt és valóságos félelmekhez. A jósághoz. Részletekhez. Visszakerülsz a nagy teljesítményű hűtőgép zúgásához, a falon túl. [„Nem, ezt nem visszük (majd) magunkkal...”] Félreértésekhez, függönyök-höz, a dinnye illatához (a zöldségesből), remegéshez, porrongyhoz, villanyszámlákhoz, szakadozó beléshez (a zsebben). *Az egyszeregyhez.* Az A, B, C és D bejáráshoz. Villamosmegállókhöz.

#### („CSAK A SZEMÉT HUNYHATJA BE AZ EMBER”)

Álmomban benyit a szobámba egykori gimnáziumi osztálytársam; int, jelez: „*Felvettelek a Szabad Európa Rádióból... Megvan. Megvagy.*” Rohan tovább, eltűnik. Ülve maradok a hintaszékben. Nem is tudnék fölállni, mert már nagyon öreg vagyok. Csak csoszogni tudok. Megigazítom térdemen a takarót. Éjszaka van. Hallgatom az esőt, hogyan csorog az ereszcatornában; figyelem a toronyóra ütéseit és zenélését. Szuszognak az alvók, érzem leheletüket. A túloldalon egy vén fát világít meg az utcai lámpa. Csak a *regiekre* lehet számítani, gondolom magamban. *Újra születve fákká testésülnek.*